

1. mišljenje

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

REPUBLICKA AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE

MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I TELEKOMUNIKACIJA

VLADA REPUBLIKE SRBIJE

Predmet: Program politike koriscenja radio-frekvencijskog spektra

Postovane kolegice i kolege, dame i gospodo,

Pripremajući se da u okviru [Javne konsultacije o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge - širokopolasne bežične pristupne sisteme \(BWA\), mobilne/fiksne komunikacione mreže \(MFCN\) u frekvencijskim opsezima 3400-3600 MHz i 3600-3800 MHz](#) dam svoje mišljenje, shvatio sam da je potrebno da Vlada prethodno donese strateski akt - Odluku o utvrđivanju visegodisnjeg programa politike koriscenja radio-frekvencijskog spektra, u skladu sa sledecim dokumentima EU:

1) Predlog programa politike radio-spektra

(http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/radiofrequencies/si0019_en.htm), odnosno Predlog odluke Evropskog parlamenta i Saveta kojom se utvrđuje prvi program politike radio-spektra (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52010PC0471:EN:NOT>);

2) Odluka br. 243/2012/EU Evropskog parlamenta i Saveta kojom se utvrđuje visegodisnji program politike radio-spektra (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32012D0243:EN:NOT>).

Ovim strateskim aktom potrebno je utvrditi, izmedju ostalog:

1) da li je za bezicne sirokopolasna komunikacije potreban radio-frekvencijski spektar sirine od najmanje 1 200 MHz do 2015. godine, prema clanu 3. tacka (b) Odluke 243/2012/EU?

2) da li ce se za ove komunikacije koristiti radio-frekvencijski opsezi 790-862 MHz, 880-915 MHz, 925-960 MHz, 1710-1785 MHz, 1805-1880 MHz, 1900-1980 MHz, 2010-2025 MHz, 2110-2170 MHz, 2,5-2,69 GHz, i 3,4-3,8 GHz, po clanu 6. stav 8. pomenute evropske odluke?

3) da li ce se za ovu vrstu radio-komunikacione mrežu utvrditi jedan termin (pojam): bezicna sirokopolasna mreza, ili sirokopolasni bezicni pristupni sistem (BWA) ili mobilna/fiksna komunikaciona mreza (MFCN), ili neki drugi izraz (npr. bezicni sirokopolasni Internet)?

Napomena - Izraz "mobilna/fiksna komunikaciona sluzba (mreza)", tj. "mobilna, odnosno (i/ili) fiksna komunikaciona sluzba (mreza)", nije definisan u ratifikovanom Pravilniku o radio-komunikacijama Medjunarodnog saveza za telekomunikacije, niti u Uredbi o utvrđivanju Plana namene radio-frekvencijskog spektra (http://www.ratel.rs/upload/documents/Plan_namene/Plan_namene-sl_glasnik.pdf).

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 30. maj 2013.

2. mišljenje

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

REPUBLICKA AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE

Aleksandra Vučić

Beograd, Visnjiceva 8

Predmet: Misljenje o Planu raspodele radio-frekvencija za javne komunikacione mreze u opsegu 3400-3800 MHz (http://www.ratel.rs/upload/documents/javne_rasprave/Plan_raspodel_za_3400-3800_MHz/Nacrt_Plana_raspodele_za_3400-3800_MHz.pdf)

V e z a : [Javne konsultacije o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge - širokopojasne bežične pristupne sisteme\(BWA\), mobilne/fiksne komunikacione mreže \(MFCN\) u frekvencijskim opsezima 3400-3600 MHz I 3600-3800 MHz](#)
14.05.2013.

Postovana koleginice Vucic,

1. - Tekst uvodnog obrazloženja uz nacrt ovog pravilnika glasi:

"Tekst Pravilnika je pripremljen na osnovu radnih verzija izveštaja Evropskog odbora za elektronske komunikacije (European Communications Committee – ECC) i Evropske konferencije poštanskih i telekomunikacionih administracija (European Conference of Postal and Telecommunications Administrations – CEPT), i to:

1.Draft ECC Report-a (03.05.2013.) 'Least Restrictive Technical Conditions suitable for Mobile/Fixed Communication Networks (MFCN), including IMT in the frequency bands 3400-3600 MHz and 3600-3800 MHz';

2.Draft CEPT Report-a (03.05.2013) 'Technical conditions regarding spectrum harmonisation for terrestrial wireless systems in the 3400-3800MHz frequency band'",

Zato mislim da ne bi trebalo "trcati pred rudu", vec bi trebalo sacekati da Medjunarodni savez za telekomunikacije (ITU), ECC, CEPT i druga evropska tela i organi donesu završna dokumenta.

2. - Mislim da bi pocetak naziva ovog akta trebao da glasi: PRAVILNIK O UTVRĐIVANJU PLANA RASPODELE RADIO-FREKVENCIJA ZA JAVNE KOMUNIKACIONE MREZE U OPSEGU 3400-3800 MHz, u skladu sa clanom 4. [Jedinstvenih metodoloških pravila za izradu propisa](http://www.parlament.gov.rs/upload/documents/Jedinstvena%20metodoloska%20pravila%20za%20izrad)
(<http://www.parlament.gov.rs/upload/documents/Jedinstvena%20metodoloska%20pravila%20za%20izrad>)

[u%20propisa.pdf](#)) i sa članom 4. tačka 18. Zakona o elektronskim komunikacijama (ZEK).

Posto se ne zna da li će se za ovu vrstu javne (radio-)komunikacione mrežu u budućnosti utvrditi jedan pojam: bezicna širokopolasna komunikaciona mreža, ili širokopolasni bezicni pristupni sistem (BWA) ili mobilna/fiksna komunikaciona mreža (MFCN), ili neki drugi izraz (npr. bezicni širokopolasni Internet), treba utvrditi sto kraci naziv propisa koji sažeto predmet uređivanja.

3. - U uvodu nacrtu ovog plana navedena su brojna evropska dokumenta na engleskom jeziku. Medjutim, prema članu 31. [Jedinstvenih metodoloških pravila za izradu propisa](#), u nacrtu ovog plana treba upotrebljavati reci savremenog srpskog jezika u njihovom uobicajenom znacanju (videti, takodje, tacku 2.1.1. [Priručnika za prevođenje pravnih akata EU](#): http://www.seio.gov.rs/upload/documents/prevodjenje/prirucnik_za_prevodjenje_pravnih_akata_evropske_unije.pdf).

4. - Po članu 84. stav 1. ZEK-a, planovi raspodele radio-frekvencija sadrže uslove za raspodelu radio-frekvencija iz namenjenih radio-frekvencijskih opsega, raspodelu radio-frekvencija po lokacijama ili oblastima za jednu ili više radio-komunikacijskih službi i delatnosti, kao i druge potrebne tehničke uslove za korišćenje radio-frekvencija. Cini se da nacrt ovog plana ne sadrzi sve potrebne uslove za raspodelu frekvencija iz opsega 3400-3800 MHz i tehucke uslove za koriscenje tih frekvencija.

5. - Nslov tacke 2.3.1 glasi: "Maksimalna spektralna gustina **efektivne** izotropne izracene snage unutar frekvencijskog bloka dodeljenog jednom operatoru", a trebalo bi da glasi: "Maksimalna spektralna gustina **ekvivalentne** izotropne izracene snage u dodeljenom radio-frekvencijskom kanalu jednom operatoru", u skladu sa terminima i definicijama iz tac. 1.7. i 6.27. Plana namene radio-frekvencijskog opsega.

U prvom stavu ove tacke (2.3.1) pise da e.i.r.p. bazne stanice ne sme da bude veca od 68 dB/5 MHz (ili oko 6,3 kW/5 MHz) po antenskom prikljucku. Toj e.i.r.p. odgovara e.r.p. - efektivna izracena snaga oko 66 dBm/5 MHz (ili oko 4 kW/5 MHz). Prema članu 17. Pravilnika o načinu i uslovima određivanja zone elektronske komunikacione infrastrukture i pripadajuće opreme, zaštitne zone i radio koridora i obavezama investitora radova i izgradnje objekata

(http://www.ratel.rs/upload/documents/Regulativa/Pravilnici/Pravilnici_koje_donosi_MTID/RATELOV%20predlog%20pravilnika%20o%20radio%20koridorima.pdf), za zastitu prijemnog radio-centra (pa i makog drugog radio-prijemnika, prim. D. P.) od jakog elektromagnetskog polja predajne, bazne radio-stanice iz nacrtu ovog plana primenjuje se najmanje dopustena udaljenost od 1,4 km! Takvo rastojanje je tesko obezbediti u slucaju ("cudnog") plana raspodele radio-frekvencija iz tacke 3. nacrtu ovog plana.

U drugom stavu ove tacke (2.3.1) pise da za je fiksne terminalne (korisnicke) stanice u otvorenom prostoru propisana maksimalna vrednost spektralne gustine efektivne (ispravno, ekvivalentne, prim. D. P) izotropne zracene snage od 50 dBm/MHz. Zasto je u ovom slucaju spektralna gustina data u dBm/1 MHz, a ne u dB/5 MHz? Da li se u ovom slucaju granicna vrednost povecava za $10 \times \log(5 \text{ MHz}/1 \text{ MHz}) = 7 \text{ dB}$ i iznosi 57 dBm/5 MHz? (sto je takodje velika vrednost za mnogobrojne fiksne stanice na krovovima). Zasto fiksna terminalna stanica u otvorenom prostoru ima za 8 dB vecu snagu od fiksne terminalne stanice u zatvorenom prostoru? Apsurd!

U trecem stavu ove tacke (2.3.1) pise da za je mobilnu terminalnu (korisnicku) stanicu propisana maksimalna vrednost e.i.r.p. od samo 25 dBm, sto je znatno manje od 1 W, i sto ja za 25 dB manja snaga od snage fiksne terminalne (korisnicke) stanice u otvorenom prostoru)? Jos veci apsurd!!

6. Nema smisla da vise komentarisem ovaj slucaj. Kao sto sam napisao u tekstu od 30. maja 2013. godine mislim da je potrebno da Vlada prethodno donese strateski akt - Odluku o utvrdjivanju visegodisnjeg programa politike koriscenja radio-frekvencijskog spektra za bezicne sirokopojasne komunikacione mreze (nove generacije), u skladu sa evropskom Odlukom br. 243/2012/EU (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32012D0243:EN:NOT>). A zatim, jedan po jedan plan raspodele radio-frekvencija i jedan po jedan tehnicki propis.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 2. jun 2013.

3. mišljenje

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

REPUBLICKA AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE

Aleksandra Vučić
Beograd, Visnjiceva 8

Predmet: Misljenje o Planu raspodele radio-frekvencija za javne komunikacione mreze u opsegu 3400-3800 MHz (http://www.ratel.rs/upload/documents/javne_rasprave/Plan_raspodel_za_3400-3800_MHz/Nacr_t_Plana_raspodele_za_3400-3800_MHz.pdf)

V e z a : [Javne konsultacije o nacrtu Pravilnika o utvrdjivanju plana raspodele radio-frekvencija za sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge - širokopolasne bežične pristupne sisteme\(BWA\), mobilne/fiksne komunikacione mreže \(MFCN\) u frekvencijskim opsezima 3400-3600 MHz I 3600-3800 MHz](#)
14.05.2013.

Postovana koleginice Vucic,

Danas sam posle duzeg vremena pregledao internet stranice nemackog regulatornog tela za telekomunikacije (http://www.bundesnetzagentur.de/EN/Home/home_node.html). Posebno sam obratio paznju na rubriku "*Bezicni sirokopolasni pristup*" (http://www.bundesnetzagentur.de/cln_1912/EN/Areas/Telecommunications/Companies/FrequencyManagement/BroadbandWirelessAccess/broadbandwirelessaccess_node.html). Vredi pogledati, ako to vec niste ucinili.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 28. jun 2013.

4. mišljenje

Postovane kolegice i kolege, dame i gospodo,

U vezi gore pomenutog strateskog akta - Odluke o utvrđivanju visegodisnjeg programa politike koriscenja radio-frekvencijskog spektra, cini se da vredi procitati i prouciti i sledeca dokumenta:

[Draft RSPG Opinion on Strategic Challenges facing Europe in](#) addressing the Growing Spectrum Demand for Wireless Broadband

[ETNO comments on the Draft RSPG Opinion on Strategic](#) Challenges facing Europe in addressing the Growing Spectrum Demand for Wireless Broadband

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 29. jun 2013.